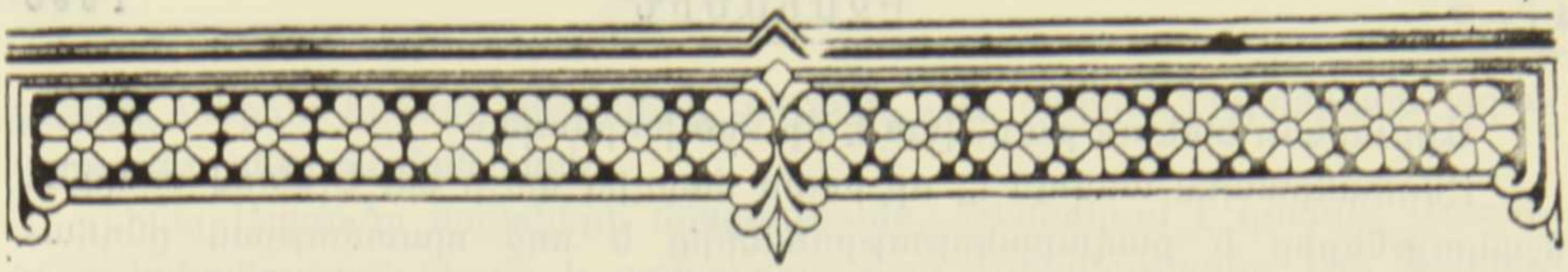

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

«Տեր Աստված մարդուն ստեղծեց երկրի հողից, նրա դեմքին կենդանության շունչ փչեց, և մարդն եղավ կենդանի էակ» (ԾՆՆԴՈՑ Բ 7):

— Ո՞վ է մարդը:

Այդ հարցը բոլոր ժամանակների կարևոր հարցերից մեկն է եղել և չի դադարել այն լինելուց: Այն հուզել է բոլոր սերունդներին և յուրաքանչյուր մարդու ի մասնավորի:

Հակառակ կենդանական աշխարհի այլ տեսակների, կյանքը մարդու մոտ սահմանափակված չէ, մեզանից յուրաքանչյուրի համար մարդ լինել՝ նշանակում է ձգտել ազատության և այդ ազատության մեջ ի հայտ բերել էության խորքը: Ամեն ոք պետք է ասի իր հերթին. «Ի՞նչ է նշանակում մարդ լինել»: Յուրաքանչյուր ոք իր կյանքում, անկախ նրանից, ուզում է, թե ոչ, պետք է պատասխանի «մարդ լինելու» խնդրին:

Ո՞վ է մարդը:

Սրբազան գրության արարչության պատումը փորձում է մեզ առաջնորդել, ճանապարհի ողջ երկայնքով, դեպի խորհրդավոր այն աշխարհը, որ կոչվում է մարդ, միևնույն ժամանակ ցույց տալ, թե ո՞րն է Աստուծո ծրագիրը մարդու համար, մեզ օգնելու հայթայթել այդ նույն հարցումի պատասխանը, որ Աստված ապասում է մեզանից յուրաքանչյուրից:

ա) Մարդը՝ հող յերկրէ

Այս պատումի մեջ նախ ասվում է, որ Աստված մարդուն ստեղծեց հողից: Այդ պատկերը միևնույն ժամանակ արտահայտում է խոնարհություն և մխիթարություն:

Այդ խոնարհություն է, որովհետև Աստվածաշունչը հաստատում է.—դու Աստված չես, դու չես եղել ինքդ քեզ, դու իշխանություն չունես տիեզերքի վրա, դու սահմանափակ ես: Դու մի գոյություն ես մահվան համար, ինչպես բոլոր կենդանիները, դու ոչ այլ ինչ ես, եթե ոչ՝ փոշի:

Այդ մխիթարություն է, որովհետև Աստվածաշունչը ավելացնում է.—մարդը չար ուժ չէ և՛ ոչ էլ չար հոգի: Մարդը չի ստեղծվել խավարային ուժերից, այլ ձևավորվել է Աստուծո բարի հողից:

Այդ ամենի ետևում թաքնված է մի մեծ խորհուրդ:

Ընդհանրապես ասվում է, որ բոլոր մարդիկ փոշի են: Ելնելով տարբեր մշակույթներից և քաղաքակրթություններից և ողջ պատմության ընդհանուր տրամաբանությունից, պարզ է, որ մենք բոլորս էլ հունցվել ենք նույն շաղախից:

Մարդկության հոտին պատկանող բոլոր տեսակի գունավորումներն ու կարգերը կազմում են նույն և միևնույն մարդը՝ ծնունդ առած նույն փոշուց: Պատմության բոլոր շրջաններին մարդը (արարած) մնացել է նույն մարդը: Այն բնութագրվում է մարդկության նույն ընտանիքին պատկանելու գաղափարով (մենք բոլորս առաջացել ենք նույն հողից): Չկա արմատականորեն տարբեր մարդ, ուրեմն հողը չունի այլ արյուն: Չկա **կատերի** և **ցեղերի** ծննդական (արարչական) տարբերակում: Մենք, բոլորս միասին, կազմում ենք մեկ ընդհանուր մարդկություն՝ առաջացած Աստուծո կողմից, նույն Աստուծո բարի հողից: Այս միտքը գտնվում է Աստվածաշնչի արտի մեջ և այն բաբախում է համաչափորեն: Ինչ որ ասվել է ի սկզբանե և կրկնվել ջրհեղեղից հետո, հանգում է հետևյալ մտքին, որ մարդիկ կազմում են մեկ մարդ: Այդ հաստատվում է Նոր Կտակարանով՝ Քրիստոսի մեկ մարմնի և նրանով մարդկությանը միանալու և արբագործելու իմաստով:

բ) Աստուծո պատկերը

Բայց որպեսզի մարդը լիներ, հարկավոր էր մի երկրորդ պայման: Մարդը եղավ, որովհետև Աստված նրա մեջ Իր կենդանի **շնչից** փչեց: Երկնային իրականությունը մուտք է գործում երկրի մեջ՝ հողի միջոցով (մարդ՝ հող յերկրէ): Նրա մեջ հանդիպում են երկինքն ու երկիրը: Մարդը ճըշմարիտ ճանապարհն է դեպի Աստված, նա կոչվել է նրա կողմից: Աստված ճանաչում և սիրում է յուրաքանչյուր մարդու: Յուրաքանչյուր ոք ցանկացվել է Աստուծո կողմից: Յուրաքանչյուր ոք պատկեր է Աստուծո: Ավելի մեկ ընդհանուր նմանություն, դա մարդկության ընդհանուր **սերմի** միասնականությունն է իր արարչագործ շարունակությամբ՝ արարչագործության լույսի ներքո, որով իրագործվում է Աստուծո գործի շարունակությունը՝ ծնունդ առած միևնույն Աստուծո արարչագործ բանականությունից: Դրա համար Աստվածաշնչում ասված է. նա, ով հարձակվում է մարդու վրա, հարձակվում է Աստուծո սեփականության վրա (հմմտ. Ծննդոց Թ 5): Մարդկային կյանքը գտնվում է Աստուծո պահպանության ներքո (նախախնամության): Յուրաքանչյուր մարդ, հարուստ կամ թշվառ, գործունյա, կամ՝ տկար, հիվանդ, կամ՝ առողջ, ինչպիսին էլ որ նա լինի, կրում է Աստուծո պատկերը, որովհետև նա իր մեջ կրում է Աստուծո շունչը: Ահավասիկ մարդու անբռնաբարելի տիրույթը, որ գծվել է Աստուծո կողմից: Այնտեղ, որտեղ բացակայում է այդ գաղափարը, ի հայտ է գալիս բարբարոսությունը և ճնշում մարդու վեհությունն ու հոգեկանությունը: Մեր ճակատագիրը այսօրվա գիտական, կենսաբանական, ռազմական և քաղաքական վիճակներում ընկճվում է՝ որպես հոգևոր վեհություն՝ վտանգված չար խոհերից: Գիտամեքենայական այս դարը բազմապատկում է այսօրվա մարդու կասկածանքները: Մարդու մոտ նվազում են բարոյական և հոգևոր արժեքները: Արդի գիտությունները պատրաստ են իրենց արագ զարգացմամբ

քանդել մարդու հոգևոր պատկերը, ինչպես նաև մարդու բարոյական ազատությունը դնել ճնշման տակ:

Լինել Աստուծո պատկերի նմանությամբ, նշանակում է գտնվել Աստուծո ուժականության ներքո և առաջանալ նրա ուժայնությամբ: Այդ նշանակում է, որ մարդը իր հնարավորություններով կապի մեջ է մտնում գերագույն հնարավորությունների տեր Աստուծո հետ:

Ի՞նչ է տարբերությունը մարդու և կենդանիների, ի՞նչ կա մարդու մեջ միանգամայն նոր. մնում է պատասխանել. մարդը այն էությունն է, որ մտածում է Աստուծո մասին (իր Արարչի) և աղոթում նրան: Նա կապի մեջ է իր Արարչի հետ: Նա իր պատկերի միջոցով ցոլացնում է պատկերը Արարչի:

Այստեղ Հին Ուխտը ավելի է բացահայտվում, երբ այն կարդում ենք նորի միջոցով: Նոր Ուխտի մեջ Քրիստոս կոչվում է երկրորդ Ադամ, պատկեր Աստուծո (հմմտ. Ա Կորնթ. ԺԵ 44—8, Կող. Ա 15): Այդ նշանակում է, որ միայն նրանով կարելի է հասկանալ, թե ի՞նչ է մարդը: Այդ նշանակում է եզրափակող մարդը, որին ձգտում է և իր լրումը պիտի ունենա արարչագործությունը, որպես նախածրագիր Աստուծո բանականության:

Կարող ենք ասել, որ մարդը այն գոյությունն է, որ կարող է դառնալ (որպես Ադամ) Քրիստոսի (երկրորդ Ադամ) եղբայրը: Նա այն արարածն է, որ, միանալով Քրիստոսին, կազմելու է մեկ միություն: Դեպի Քրիստոս այդ մոտեցումը նշանակում է, որ մարդը դեռևս ճանապարհի շարժման մեջ է: Նա դեռ **«ինքը»** չէ, նա պետք է դառնա «ինքը» Քրիստոսի հետ և Քրիստոսով. (հմմտ. Հովհ. ԺԷ 24): Ի վերջո նա պետք է դառնա Քրիստոսի մարմնի անդամ-մասնիկը:

Մարդու ծագման և զարգացման հարցերով զբաղվող գիտությունները մարդուն դասում են կենդանական աշխարհի շարքը, որպես մեկը նրանցից, բայց կատարելագույնը:

Զարգացման տեսությունը բացահայտում և նկարագրում է կենսաբանական ընթացքը: Կենսաբանության վերջին քսան տարիների անընդհատ զարգացումը ոչ թե բացասեց, այլ՝ ընդհակառակը, բացահայտեց արարչագործության հզորությունը:

Տիեզերքը նման չէ հսկայական մի արկղի, որի մեջ դրվել են բոլոր տեսակի առարկաները այնպիսին, ինչպիսին որ են, այլ՝ այն նմանվում է մի կենդանի ծառի, որի ծաղկման և զարգացման ընթացքում ճյուղեր են նետվում դեպի երկինք:

Ինչ վերաբերում է խորհրդավոր անձնավորությանը՝ մարդուն, ապա նա կարող էր գոյանալ առանց որևէ անհրաժեշտության, ուրեմն՝ նա պատահականության արդյունք է: Հավատքի (Եկեղեցու) տեսանկյունից բացատրվում է գիտական այս մոտեցումը: Հավատքի աղոթքը ասում է. ես չպետք է լինեի, բայց ես կամ, իսկ դու, ո՞վ Տեր, դու ինձ ուզեցիր (որ լինեմ):

Քսաներորդ դարի միկրոկենսաբանությունը և կենսաքիմիան մեզ բերեցին ցնցող տեղեկություններ: Նրանք թափանցեցին կյանքի խորհրդի կենտրոն և տարադարձեցին այդ խորհրդի գաղտնիքը և ասացին, թե ինչ

է կյանքը: Բայց արդյո՞ք ասացին: Նրանց ուսմունքը հիմնված է կիրառական փորձառության վրա՝ տեսանելի և շոշափելի իմաստավորումով:

Կյանքի ծրագրերը հայտնի են Արարիչ Հոգուն:

Մարդը Աստուծո (Արարիչ Աստուծո) ծրագիրն է:
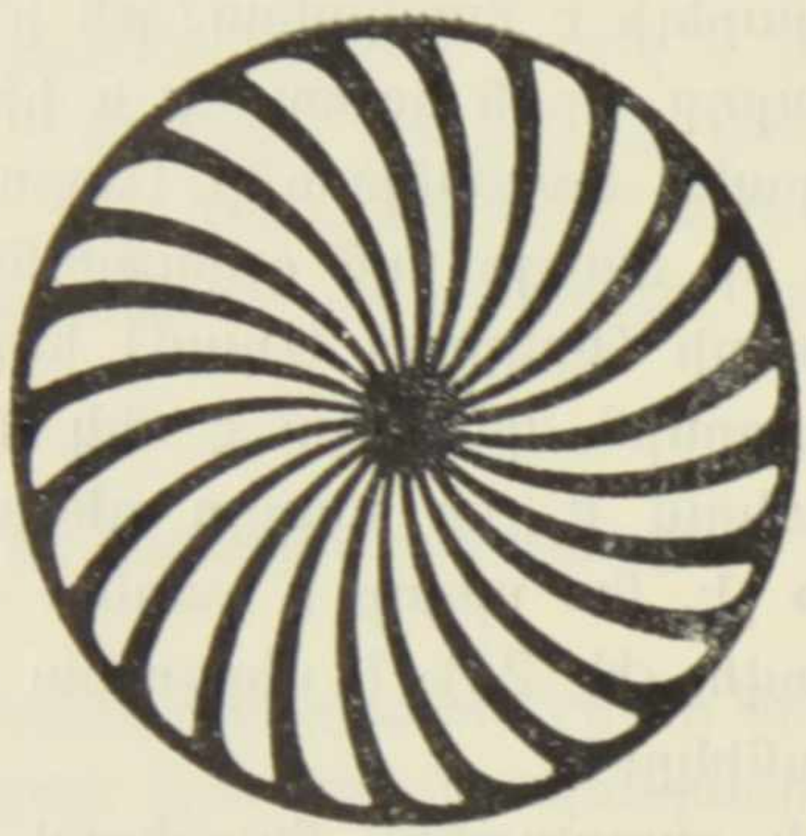
Միայն Արարիչ Հոգուն էր հատուկ հղանալ այսպիսի մի ծրագիր: Մարդը արդյունք չէ պատահականության: Նա արդյունքն է Սիրո, երկնային Արարչի անապատ սիրո: